

# **Základy demografie: Česko v číslech**

Tomáš Doseděl  
dosedel@fss.muni.cz

# Demografie

- Popisuje společnost

# Demografie

- Popisuje společnost
- Pomocí „čísel“ – demografických ukazatelů

# Demografie

- Popisuje společnost
- Pomocí „čísel“ – demografických ukazatelů

Porodnost • Sňatečnost • Rozvodovost  
Úmrtnost • Naděje dožití

Kdo je „typický“ Čech?



# Kdo je „typický“ Čech?

- Pohlaví?

# Kdo je „typický“ Čech?

- Pohlaví: žena  
(5,39 mil. žen a 5,22 mil. mužů)

Čím je to způsobeno?

# Kdo je „typický“ Čech?

- Pohlaví: žena

(5,39 mil. žen a 5,22 mil. mužů)

na 100 holek se rodí cca 104-107 kluků

muži umírají dříve (76,2 vs. 82,1)

věk pohlavní rovnosti cca 45-47 let

hodně starých vdov



# Kdo je „typický“ Čech?

- Pohlaví: žena
- Věk?

# Kdo je „typický“ Čech?

- Pohlaví: žena
- Věk: 42,2 let (muži 40,9, ženy 43,6)

# Kdo je „typický“ Čech?

- Pohlaví: žena
- Věk: 42,2 let (muži 40,9, ženy 43,6)

Nejsme moc staří?

# Kdo je „typický“ Čech?

- Pohlaví: žena
- Věk: 42,2 let (muži 40,9, ženy 43,6)

I: 0-14 let: 15,7 %

II: 15-65 let: 65,0 %

III: 65+: 19,2 %

Index ekonomického zatížení  $(I+III/II) = 54 \%$

Na 2 vydělávající – 1 dítě nebo senior

# Kdo je „typický“ Čech?

- Pohlaví: žena
- Věk: 42,2 let (muži 40,9, ženy 43,6)
- Manželský stav?

# Kdo je „typický“ Čech?

- Pohlaví: žena
- Věk: 42,2 let (muži 40,9, ženy 43,6)
- Manželský stav: svobodný  
svobodní/svobodné: 42,1 %  
ženatí/vdané: 39,5 %  
rozvedení/rozvedené: 11,4 %  
ovdovělí/ovdovělé: 7,0 %

# Kdo je „typický“ Čech?

- Pohlaví: žena
- Věk: 42,2 let (muži 40,9, ženy 43,6)
- Manželský stav: svobodná

Průměrný věk svobodných (první sňatek)

ženichů: 32,2 let

nevěst: 29,9 let

# Věková pyramida obyvatelstva ČR v roce 2016 (31. 12.)





# Porodnost



# Porodnost

- Kdy může mít žena dítě? (věk)

# Porodnost

- Kdy může mít žena dítě: 15-49 let
- Biologická schopnost plodit: fekundita
- (Demografická) plodnost: fertilita

# Porodnost

- Kdy může mít žena dítě: 15-49 let
- Biologická schopnost plodit: fekundita
- (Demografická) plodnost: fertilita
- Kolik dětí může žena za život porodit?

# Porodnost

- Kdy může mít žena dítě: 15-49 let
- Biologická schopnost plodit: fekundita
- (Demografická) plodnost: fertilita
- Kolik dětí může žena za život porodit?  
Sekta Hutterité (30. léta 20. století): 12  
Odhadovaný biologický limit: 15

# Porodnost

- **Hrubá míra porodnosti**  
počet narozených na 1 000 obyvatel
- **Obecná míra plodnosti**  
počet narozených na 1 000 žen 15-49
- **Specifická míra plodnosti**  
počet narozených na 1 000 žen  
splňujících určitá kritéria

# Porodnost

- **Konečná plodnost**

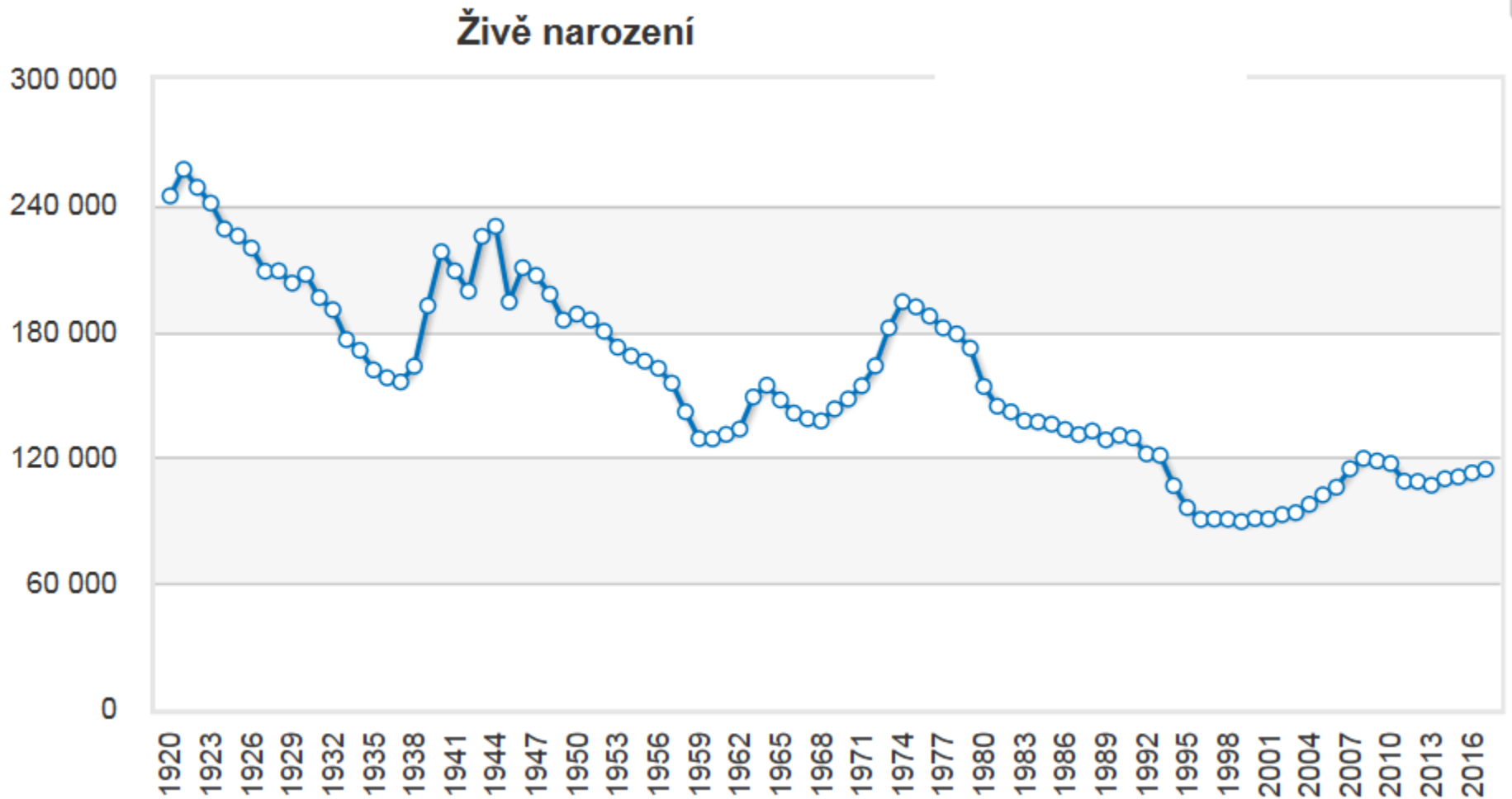
Celkový počet dětí, které žena za život porodí

- **Úhrnná plodnost**

Počet dětí, které by žena za život porodila, kdyby rodila průměrným tempem

2,1 dítěte na ženu – prostá reprodukce

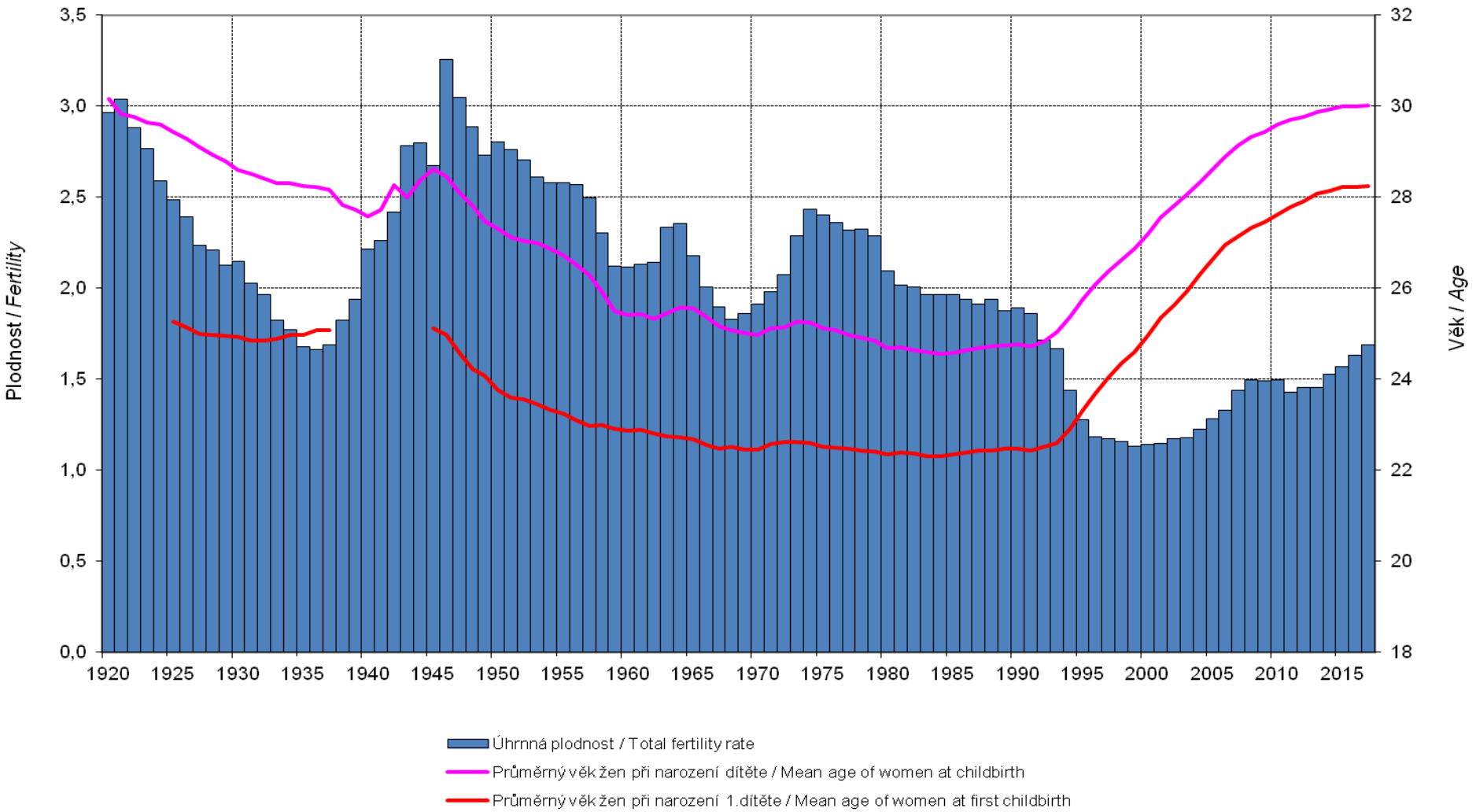
# Porodnost





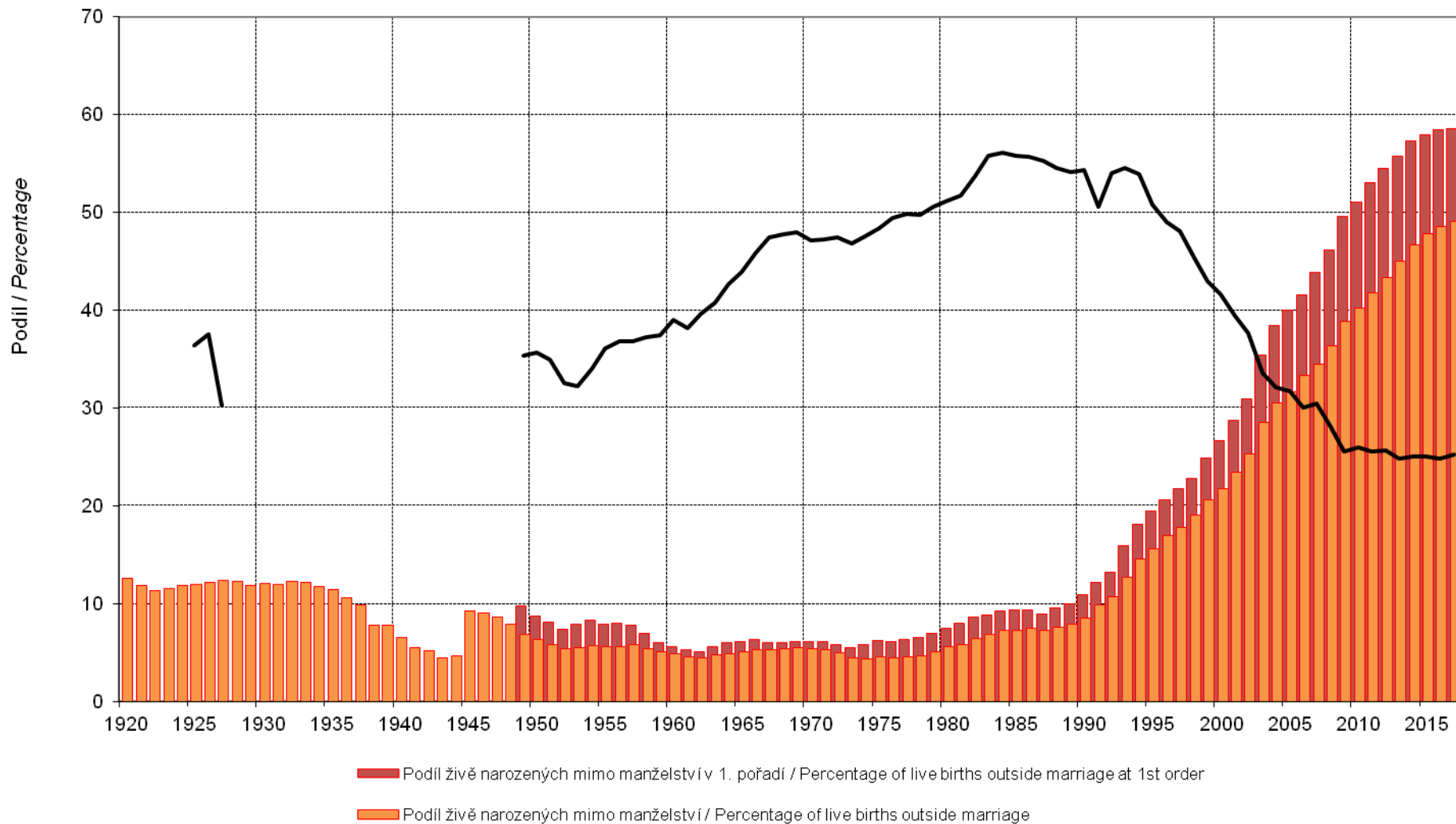
# Porodnost

Úhrnná plodnost a průměrný věk matek, 1920–2017



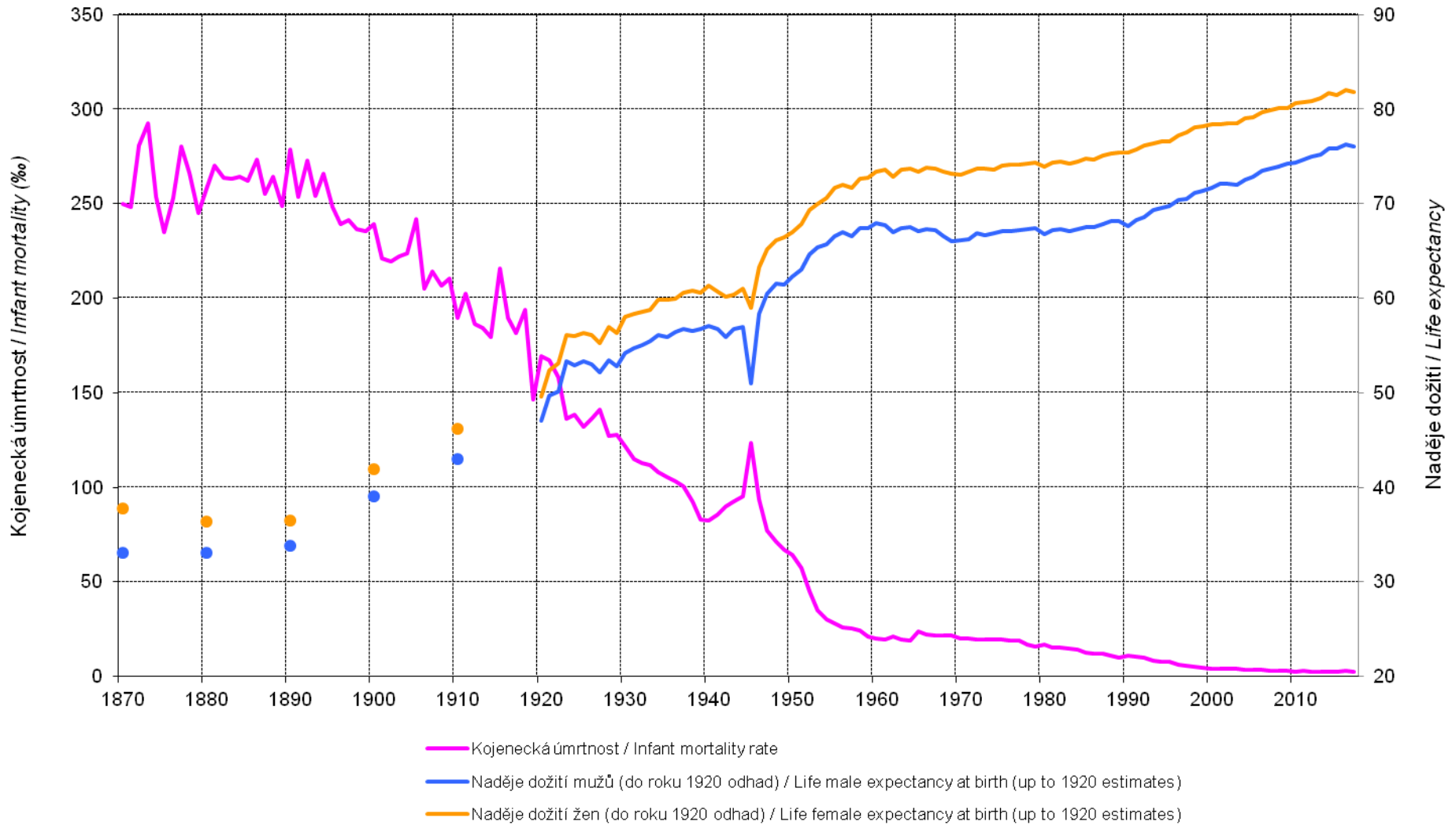
# Porodnost

Mimomanželská porodnost a předmanželské koncepce (%), 1920–2017  
Percentage of births outside marriage and premarital conceptions, 1920–2017



# Porodnost

Naděje dožití při narození a kojenecká úmrtnost, 1870–2017  
*Life expectancy at birth and infant mortality rate, 1870–2017*



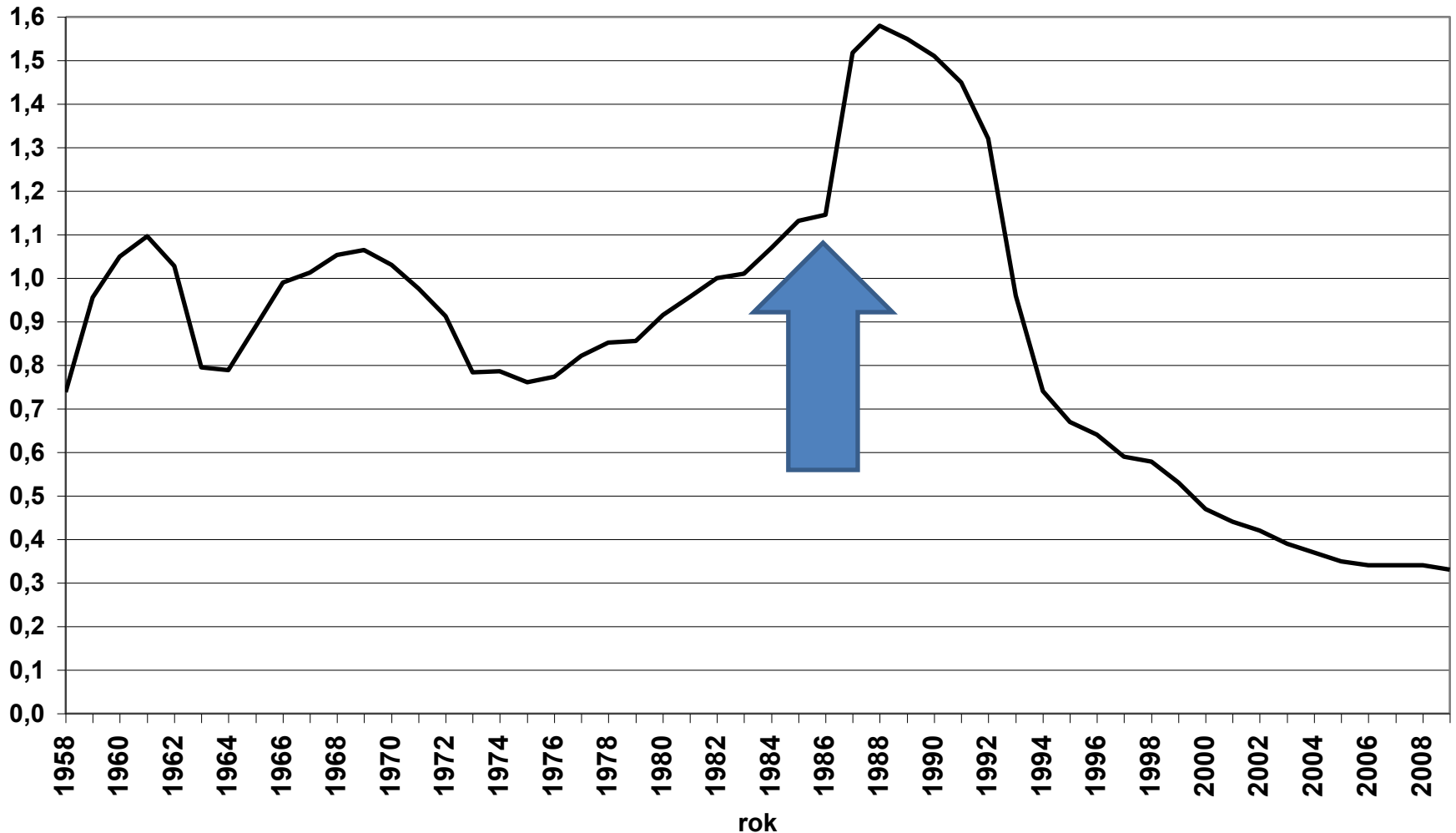
# Porodnost

# Porodnost

- ZŠ: 1,76 dítěte
- SŠ bez maturity: 1,84 dítěte
- SŠ s maturitou: 1,39 dítěte
- VŠ: 1,19 dítěte

# Potrátovost

Úhrnná míra indukované potratovosti - ČR  
(průměrný počet interrupcí na 1 ženu ve fertilním věku)



# Sňatečnost

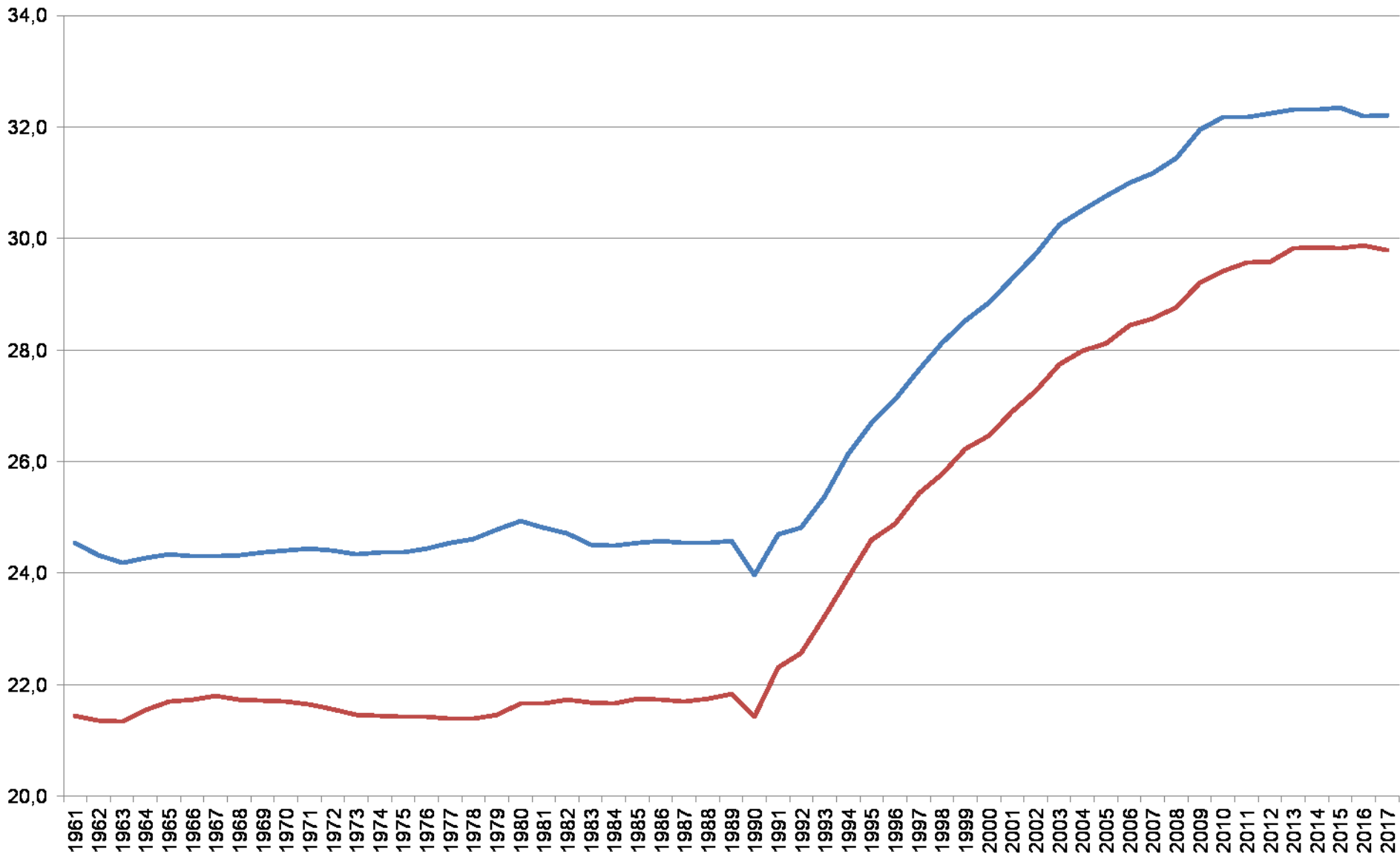


**Single**



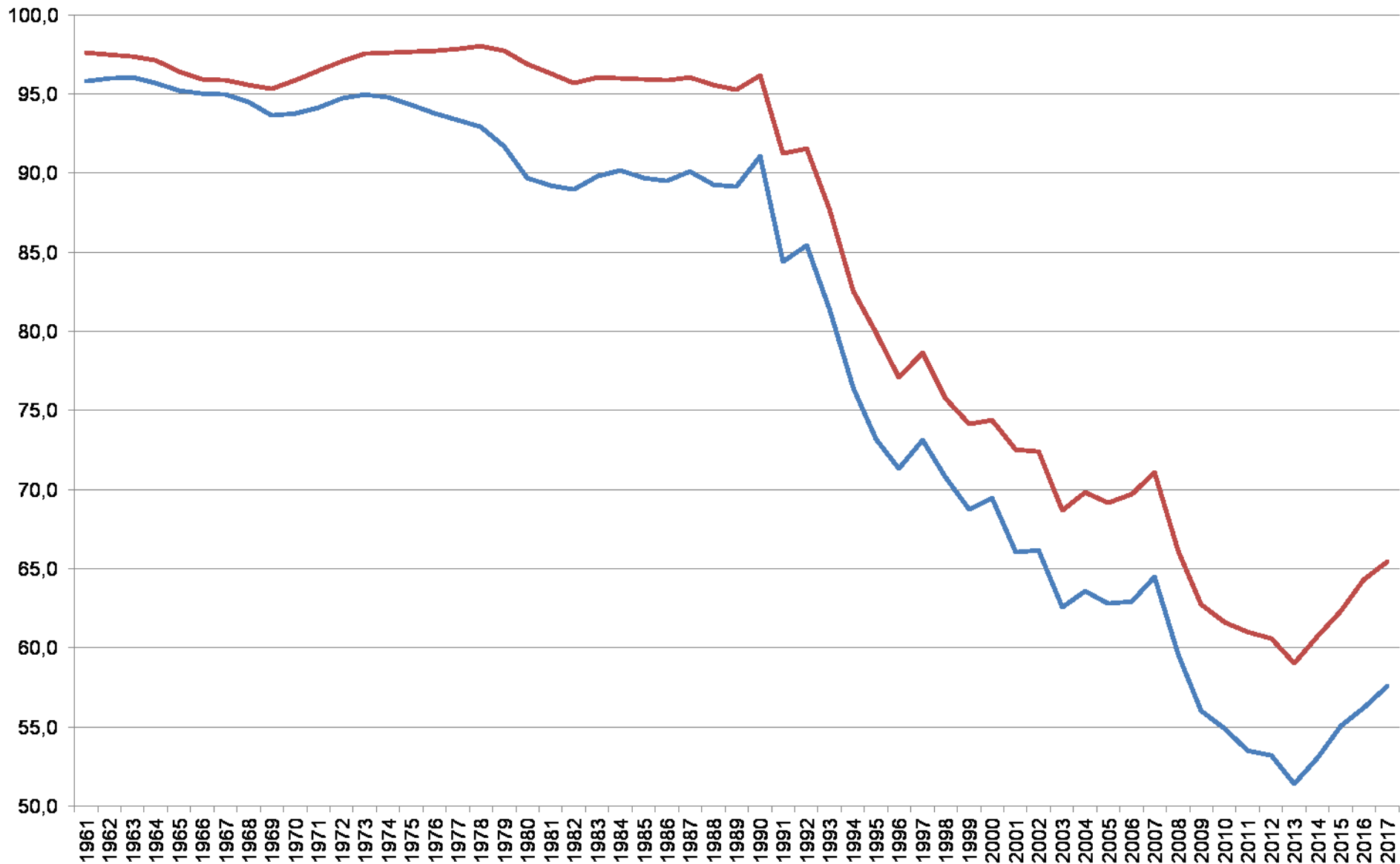
**Married**

# Průměrný věk manželů

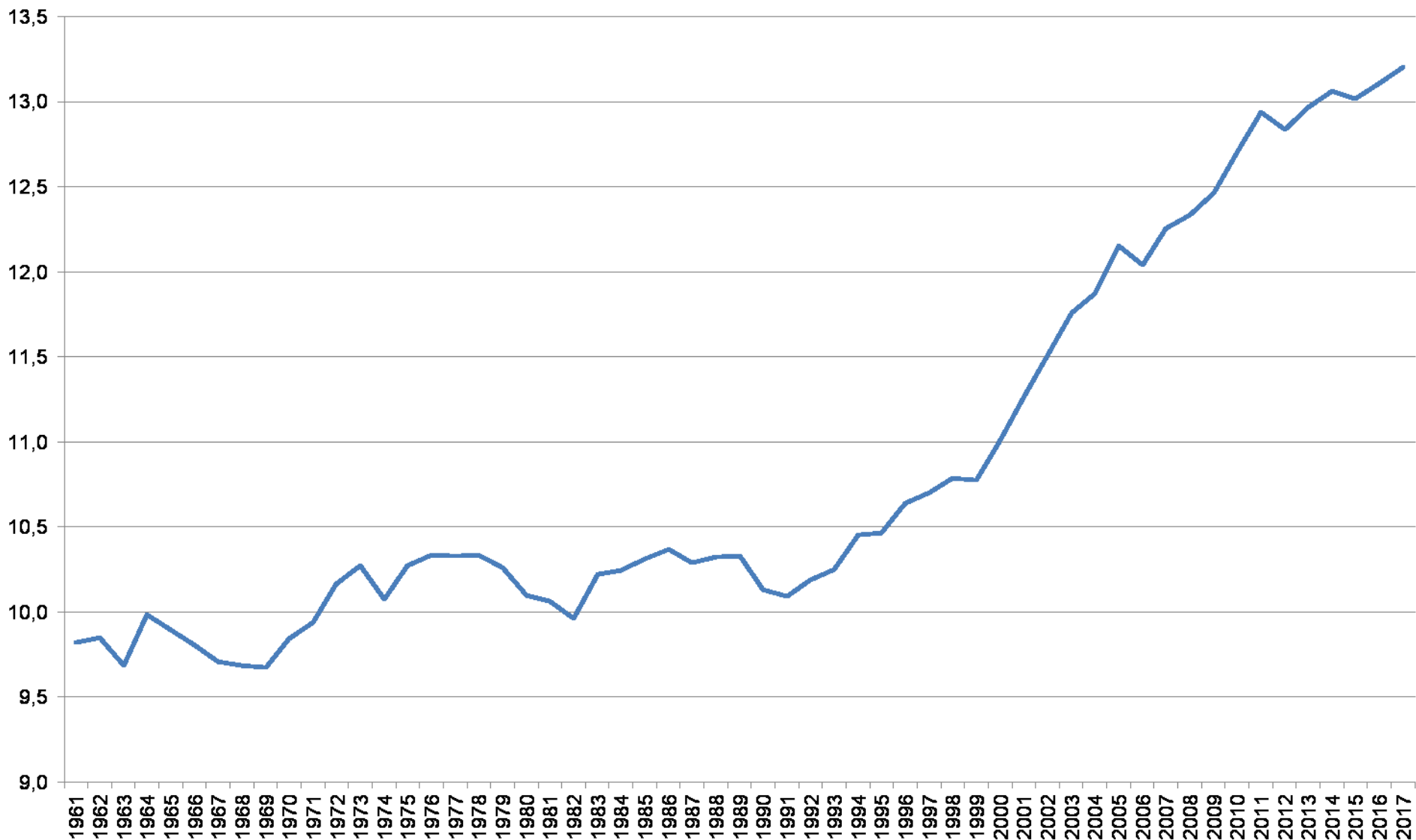




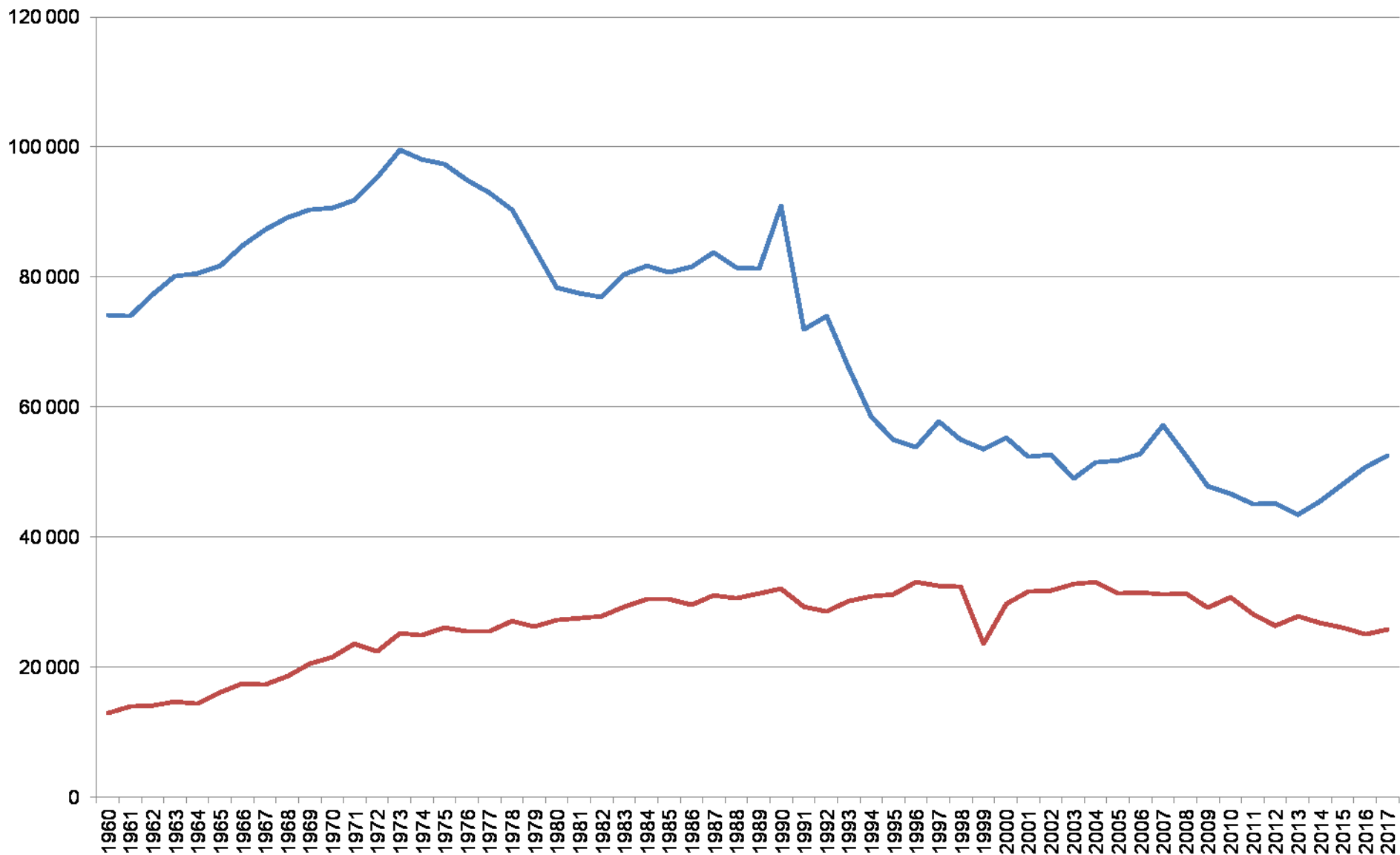
# Míra prvosňatečnosti



# Průměrná délka manželství



# Počet sňatků a rozvodu



# Sňatečnost a rozvodovost

- **Prvosňatečnost**

Sňatek je pro jednoho z manželů první  
Klesá – lidé se berou opakovaně

- **Věk manželů**

Roste – není potřeba brát se „hned po škole“

# Sňatečnost a rozvodovost

- **Počet manželství**

Klesá po roce 1990, lidé už se nemusí brát povinně

- **Počet rozvodů**

Zhruba stejný, když se lidé nemusí brát nuceně, nemusí se ani rozvádět

# Sňatečnost a rozvodovost

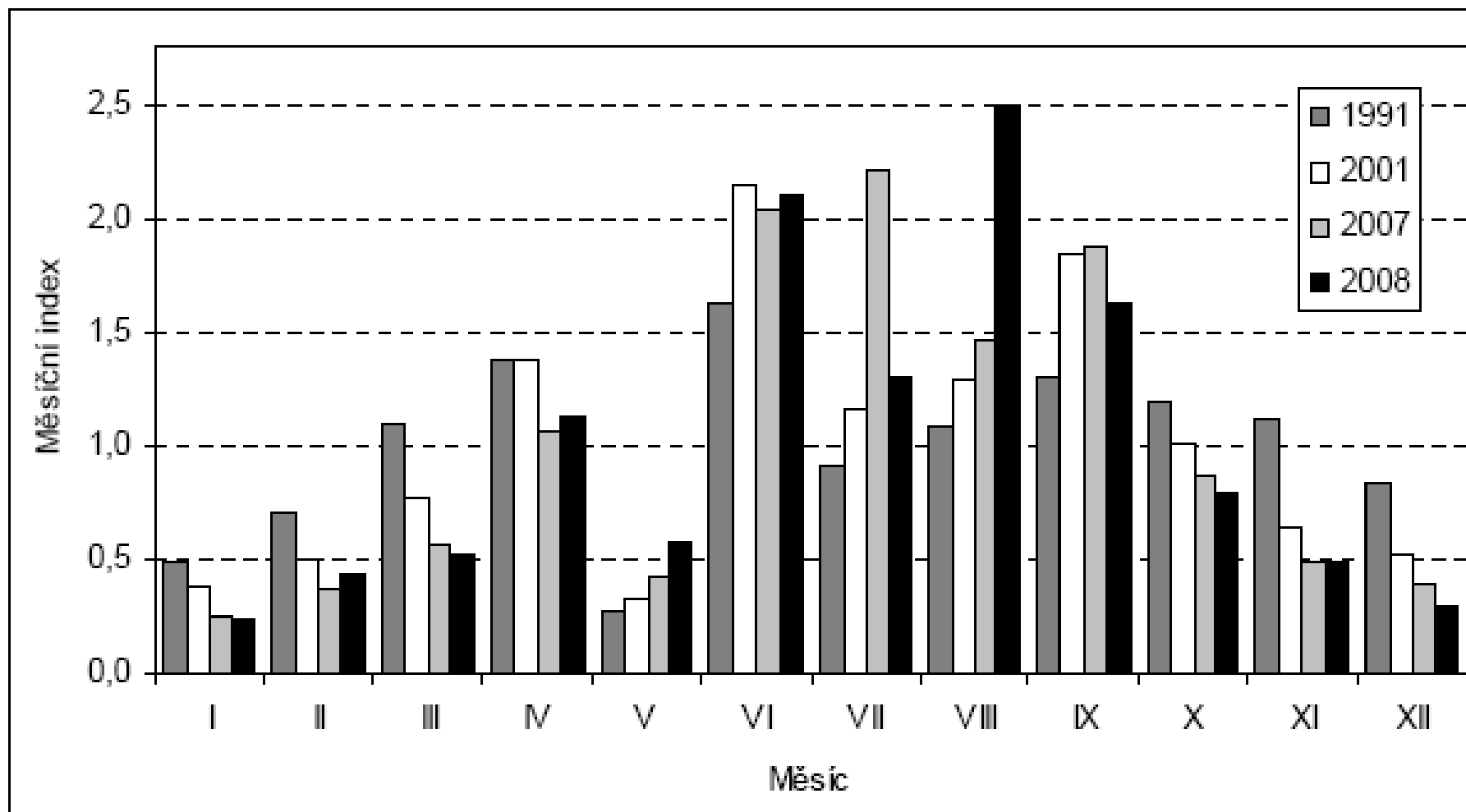
- **Délka manželství**

Mírně roste, protože se lidé nemusí brát nuceně

**Aktuálně nejdelší doba trvání manželství v lidské historii (klesá úmrtnost)**

# Sňatky podle měsíců

Sezónnost sňatečnosti, 1991-2008



# Úmrtnost

**CHUCK NORRIS DIED 20  
YEARS AGO.**

A photograph of Chuck Norris, a well-known actor and martial artist. He is shown from the chest up, wearing a black leather vest over a dark shirt. He has a serious expression and is looking slightly to the right. His arms are crossed, and he is wearing black leather gloves. The background is a plain, light color.

**DEATH JUST HASN'T BUILT UP  
THE COURAGE TO TELL HIM.**



# Úmrtnost

- **Pravděpodobnost smrti**

Má tvar U-křivky (vysoká na začátku a konci života)

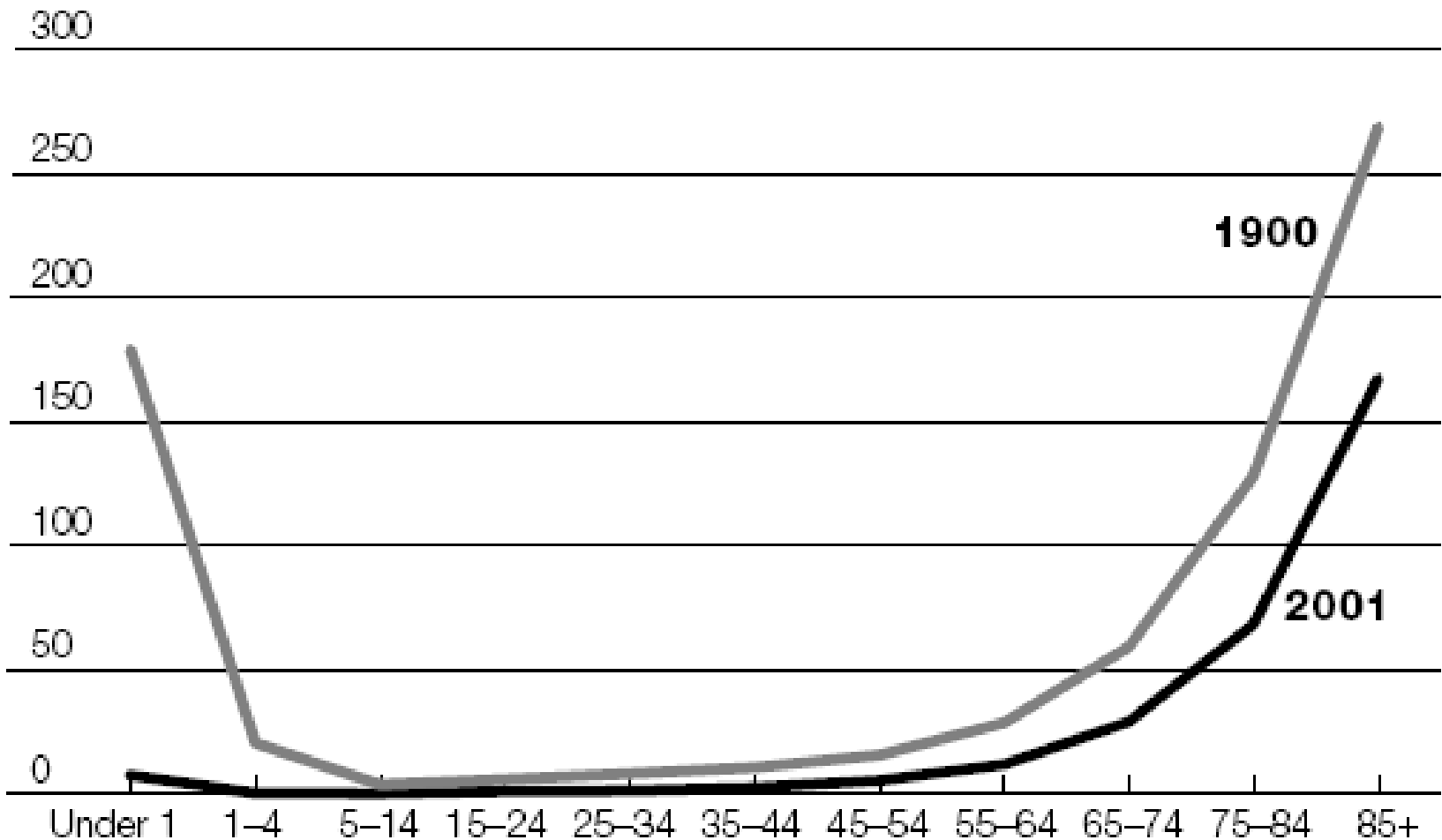
- **Naděje dožití roste**

- **Nižší vzdělání „zabíjí“**

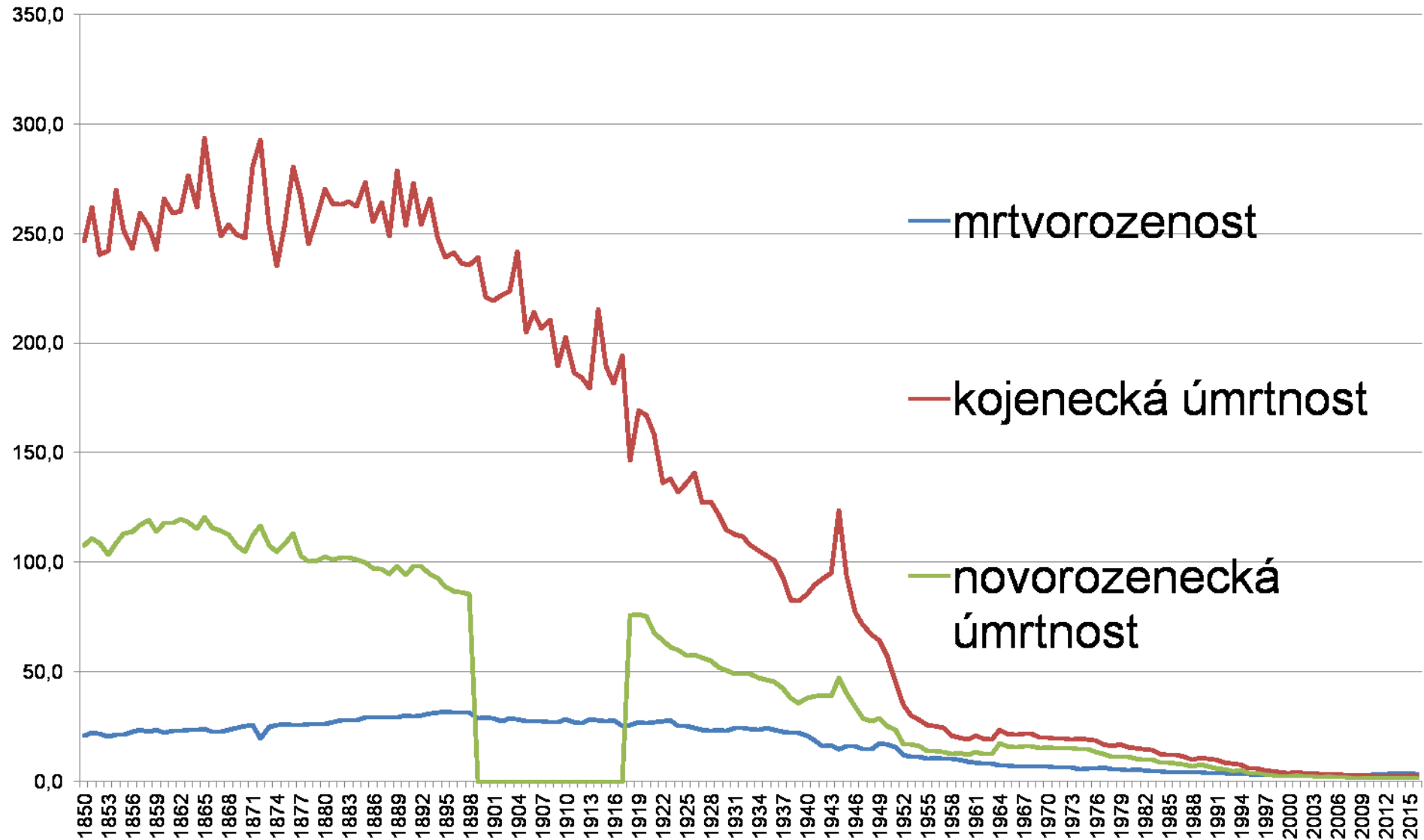
# Pravděpodobnost úmrtí

## U.S. Death Rates by Age for Males, 1900 and 2001

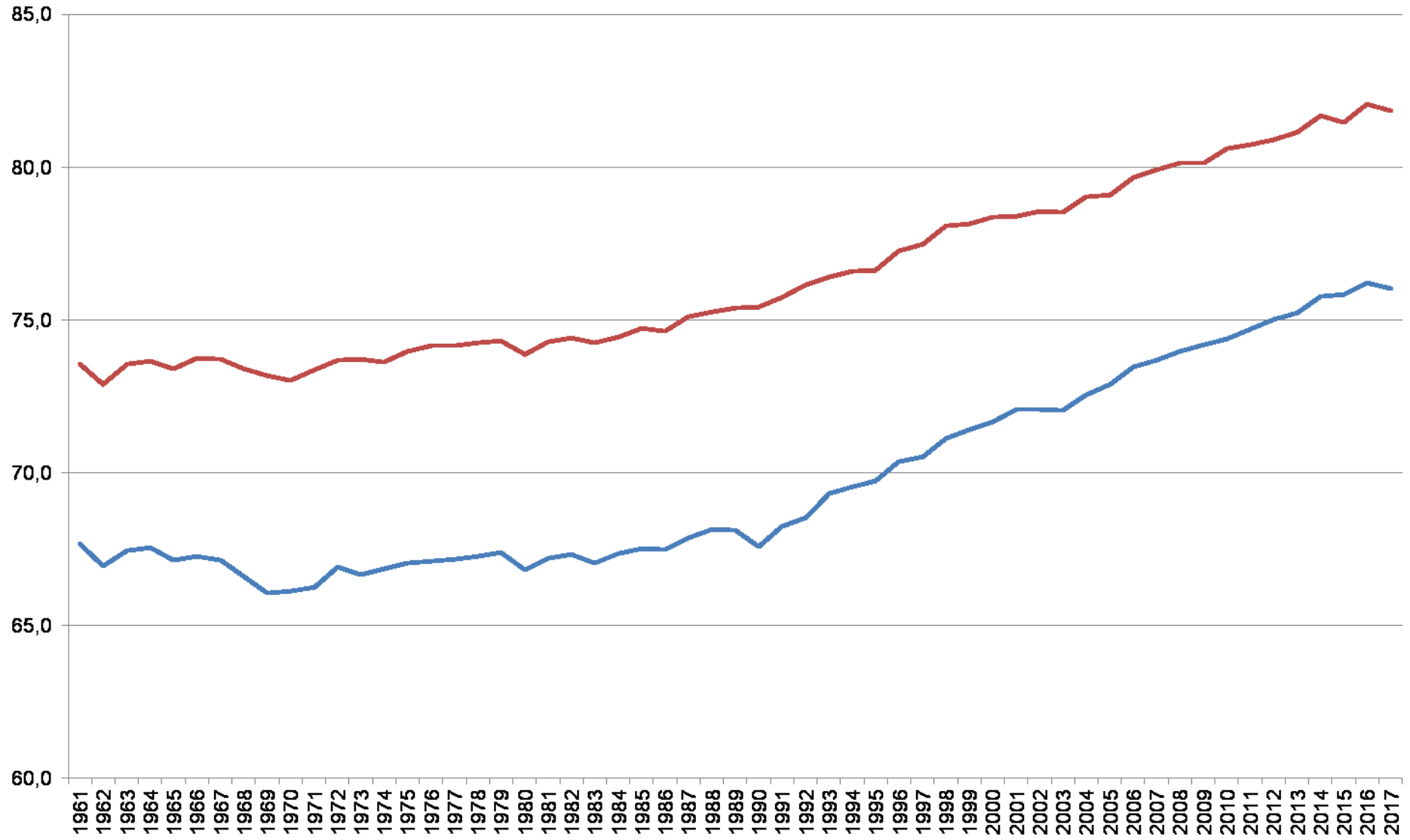
Deaths per 1,000 males



# Smrt při/po narození



# Délka života



# Dotazy a připomínky?

[dotomas@mail.muni.cz](mailto:dotomas@mail.muni.cz)